

UDK 159.942:159.95-053.66

364.271-053.66

Izvorni znanstveni rad

Priljeno: 10. siječnja 2014.

EMOCIONALNA INTELIGENCIJA, AGRESIVNO I PROSOCIJALNO PONAŠANJE UČENIKA RANE ADOLESCENTSKE DOBI

Nikolina Grgić, mag. psych

Zavod za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije; Osijek

dr. sc. Ana Babić Čikeš, poslijedoktorandica

doc. dr. sc. Silvija Ručević

Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku

Sažetak: U posljednjih dvadesetak godina prikupljen je velik broj empirijskih dokaza o važnosti emocionalne inteligencije u predikciji različitih aspekata socijalnog funkcioniranja. No unatoč interesu stručnjaka koji se bave djecom i adolescentima za taj konstrukt, većina istraživanja provedena je na uzorcima studenata i odraslih. To osobito vrijedi za istraživanja emocionalne inteligencije u kontekstu modela sposobnosti, jednog od dva dominantna pristupa u istraživanjima emocionalne inteligencije. Ovim istraživanjem željeli smo ispitati odnos različitih sposobnosti emocionalne inteligencije, operacionaliziranih prema modelu Mayera i Saloveya (1997) i mjerenih testovima učinka, s varijablama agresivnosti i prosocijalnog ponašanja učenika rane adolescentske dobi. Pretpostavili smo da će mjere emocionalne inteligencije imati značajan doprinos u objašnjenju agresivnog i prosocijalnog ponašanja. U istraživanju je sudjelovalo 378 učenika viših razreda osnovne škole prosječne dobi 13,38 godina. Sposobnosti emocionalne inteligencije procijenjene su Testom opažanja emocionalnog sadržaja u slikama (TOESS), Testom analize emocija (TAE) i Testom upravljanja emocijama (TUE), a prosocijalno i agresivno ponašanje prilagođenom verzijom Skale za procjenu agresivnosti i prosocijalnog ponašanja kod djece (PROS/AG). Test upravljanja emocijama pokazao se značajnim negativnim prediktorom agresivnog ponašanja kod mladića te značajnim pozitivnim prediktorom prosocijalnog ponašanja i mladića i djevojaka. Ostala dva testa emocionalne inteligencije nisu se pokazala značajnim prediktorima agresivnog i prosocijalnog ponašanja sudionika. Dobiveni rezultati djelomično potvrđuju ulogu emocionalne inteligencije u predikciji agresivnog i prosocijalnog ponašanja, a neki nedostaci provedenog istraživanja daju naslutiti da bi ta uloga mogla biti i značajnija.

Ključne riječi: emocionalna inteligencija, agresivno i prosocijalno ponašanje, adolescenti

Uvod

Peter Salovey i John D. Mayer emocionalnu inteligenciju definiraju kao sposobnost uočavanja i izražavanja emocija, asimiliranja emocija u mišljenju te kao sposobnost razumijevanja i upravljanja tuđim i vlastitim emocijama (Mayer, Salovey i Caruso, 2000a). Sa stajališta teorije emocionalne inteligencije, onaj tko posjeduje takve sposobnosti smatra se dobro prilagođenim i emocionalno vještim pojedincem, a onaj tko ih ne posjeduje u dovoljnoj mjeri može biti oštećen u socijalnom i emocionalnom funkcioniranju (Mayer, DiPaolo i Salovey, 1990). Emocionalno inteligentna osoba je, u najužem smislu riječi, osoba koja percipira emocije, koristi ih u mišljenju, razumijeva njihovo značenje i upravlja njima bolje od drugih. Rješavanje emocionalnih problema vjerojatno zahtijeva manje kognitivnog napora za tu osobu te ona ima i bolje socijalne vještine (Mayer, Salovey i Caruso, 2004).

Jedna od glavnih poteškoća u istraživanjima konstrukta emocionalne inteligencije jest to što ona obuhvaća mnoštvo kvaliteta te ju različiti autori konceptualiziraju na različite načine (Schutte i sur., 2001). Neki autori definiraju je kao sposobnost rezoniranja o emocijama (Mayer i Salovey, 1997), a drugi izjednačavaju konstrukt emocionalne inteligencije s nizom osobina kao što su motivacija za postignuće, optimizam, fleksibilnost, sreća i samopoštovanje (Goleman, 1997; Bar-On, 2006). U skladu s tim, Mayer, Caruso i Salovey (1999) razlikuju dvije skupine modela emocionalne inteligencije, a to su modeli mentalnih sposobnosti i mješoviti modeli.

Prvi i najpoznatiji model emocionalne inteligencije, koji ujedno emocionalnu inteligenciju tretira kao skup mentalnih sposobnosti, jest model Mayera i Saloveya (1997). Poznat je i pod nazivom model četiri grane ili *four-branch model* te uključuje sljedeće četiri razine (grane) sposobnosti: (a) percepcija, procjena i izražavanje emocija, (b) emocionalna facilitacija mišljenja, (c) razumijevanje i analiza emocija: upotreba emocionalnih znanja i (d) reflektivna regulacija emocija u promociji emocionalnog i intelektualnog razvoja (Mayer i sur., 2004).

Glavna teorijska osnova ovog rada upravo je model Mayera i Saloveya (1997) budući da autorice prihvaćaju ideju po kojoj se emocionalna inteligencija tretira prvenstveno kao skup mentalnih sposobnosti, za razliku od mješovitih modela emocionalne inteligencije (Goleman, 1997; Bar-On, 2006) koji osim sposobnosti uključuju i neka druga nekognitivna svojstva.

Emocionalna inteligencija i socijalno-emocionalno funkcioniranje djece i adolescenata

Navedene sposobnosti u okviru konstrukta emocionalne inteligencije uvelike pridonose socijalnom i emocionalnom funkcioniranju čovjeka.

Rezultati istraživanja pokazuju da je emocionalna inteligencija u odrasloj dobi prediktor uspješnijeg funkcioniranja u različitim aspektima života (Fox i Spector, 2000; McLaughlin, Hatzenbuehler, Mennin i Nolen-Hoeksema, 2011; Mayer, DiPaolo i Salovey, 1990; Brackett i Salovey, 2006; Lopes i sur., 2004). Primjerice emocionalna inteligencija povezana je s akademskim uspjehom (Brackett i Salovey, 2006) te s boljim procjenama socijalnih vještina, osobito u interpersonalnim odnosima kao što su brak ili blisko prijateljstvo (Schutte i sur., 2001).

Emocionalna inteligencija ima veliku važnost za prilagodbu i funkcioniranje u razdoblju intenzivnog razvoja kao što je rana adolescencija, kada je i emocionalna osjetljivost povećana (Fernandez-Berrocal, Alcaide, Extremera i Pizarro, 2006). Središnji zadatak adolescencije jest naučiti regulirati i upravljati emocijama na adaptivan način, i to sve bez pomoći odraslih koji su pružali smjernice u djetinjstvu. Pojedinci koji ne razviju strategije adaptivnog upravljanja emocijama pod povećanim su rizikom za razvoj problema mentalnog zdravlja, kao što su anksioznost i depresija (Southam-Gerow i Kendall, 2000).

Utvrđeno je da su djeca i rani adolescenti s boljim vještinama regulacije emocija socijalno kompetentniji te da imaju kvalitetnije odnose s vršnjacima, za razliku od mladih s lošijim vještinama regulacije emocija (Spinard i sur., 2006). Dječje vještine regulacije emocija predviđaju njihovu socijalnu kompetenciju i kasnije tijekom razvoja (Rydell, Berlin i Bohlin, 2003; Spinard i sur., 2006). Također, utvrđeno je da djeca i adolescenti koji su vrlo vješti u čitanju tuđih emocija imaju ujedno viši društveni status među vršnjacima (Hubbard i Coie, 1994), a oni koji pokazuju visoke sposobnosti neverbalnog iščitavanja osjećaja među najomiljenijim su učenicima u svojoj školi te među emocionalno najstabilnijom djecom (Nowicki i Duke, 1989; prema Goleman, 1997).

U adolescenciji je emocionalna inteligencija povezana s boljim akademskim uspjehom i nižom razinom devijantnog ponašanja u školi (Pedrides, Frederickson i Furnham, 2004). U istraživanju povezanosti emocionalne inteligencije i upotrebe cigareta i alkohola u ranoj adolescenciji, rezultati su pokazali da je emocionalna inteligencija u negativnoj korelaciji s upotrebom cigareta i alkohola (Trinidad i Johnson, 2000) te da je visoka emocionalna inteligencija općenito zaštitni faktor za rizik od pušenja, povećavajući percepciju negativnih socijalnih posljedica pušenja (Trinidad, Ungar, Chou i Jonson, 2004).

Agresivno i prosocijalno ponašanje i emocionalna inteligencija

Agresivnim ponašanjem smatra se svako ponašanje koje je izvedeno s namjerom da se nekome ili nečemu nanese bilo kakva povreda ili šteta

(Keresteš, 2006). Keresteš (2002) navodi da u školskoj dobi prevladava indirektna (skrivena), verbalna, interpersonalna i osvetnička agresija, za razliku od direktne (otvorene) i fizičke agresivnosti u najranijoj dječjoj dobi. No u školskoj dobi dolazi do smanjenja ukupne količine agresivnosti, što se može objasniti razvojem samoregulacije. U adolescenciji dolazi do daljnjeg smanjenja agresivnosti. No iako se čini da se kod većine ona smanjuje, kod manjeg broja mladih dolazi do povećanja agresivnosti. Posebno se naglašava problem adolescentske agresivnosti u školama iz razloga što je ona povezana sa slabijim akademskim postignućem i napuštanjem školovanja (Xie, Cairns i Cairns, 2002). Osim toga, u adolescenciji se značajno povećava ozbiljnost agresivnih djela, a istraživanja pokazuju da je agresivnost u djetinjstvu i adolescenciji prediktivna za različita antisocijalna, kriminalna i delinkventna ponašanja u kasnijoj dobi (Keresteš, 2002).

Uz agresivno, često se ispituje i prosocijalno ponašanje budući da se ta dva oblika ponašanja smatraju suprotnima i međusobno isključivima. Općenito, prosocijalno ponašanje definira se kao ponašanje kojim se želi pomoći drugoj osobi ili učiniti neku korist (Eisenberg i Mussen, 1989). Motivi za prosocijalno ponašanje mogu biti raznoliki, kao što su pokušaj dobivanja nekog oblika nagrade, izbjegavanje kazne ili stvarna želja da nekome pomognemo (Raboteg-Šarić, 1995). Starija se djeca općenito u većoj mjeri prosocijalno ponašaju od mlađe budući da se povećava učestalost prosocijalnog ponašanja i njegova složenost kako se djeca emocionalno, kognitivno i moralno razvijaju. S dobi također dolazi do promjena u motivaciji za takvo ponašanje. Tako se primjerice adolescenti, za razliku od mlađe djece, češće ponašaju prosocijalno bez očekivanja vanjske nagrade, tj. iz altruističnih motiva (Keresteš, 2002).

Utvrđena je povezanost prosocijalnog i agresivnog ponašanja s emocionalnom inteligencijom kod djece i adolescenata. Rezultati istraživanja pokazuju da se adolescenti s boljim vještinama regulacije emocija češće prosocijalno ponašaju od mladih s lošijim vještinama regulacije emocija (Hubbard i Coie, 1994; Rydell, Berlin i Bohlin, 2003; Spinard i sur., 2006). Djecu koja postižu više rezultate na testu emocionalne inteligencije vršnjaci ocjenjuju kao manje agresivnu, a učitelji kao više prosocijalnu, za razliku od djece koja postižu niže rezultate na istom testu (Rubin, 1999; prema Lopes, Salovey i Straus, 2003). Petrides, Sangareau, Furnham i Frederickson (2006) također su u svom istraživanju utvrdili povezanost prosocijalnog ponašanja i emocionalne inteligencije kod adolescenata. Slično tomu, McLaughlin i sur. (2011) utvrdili su da emocionalna disregulacija predviđa agresivno ponašanje adolescenata. Bohnert, Crnic i Lim (2003) navode kako slabije razvijene sposobnosti identificiranja uzroka emocija karakteriziraju djecu s višim stupnjem agresivnog ponašanja, što su i potvrdili rezultati njihova istraživanja.

Na temelju prikazanih rezultata istraživanja može se pretpostaviti da mjere emocionalne inteligencije imaju značajan doprinos u objašnjenju agre-

sivnog i prosocijalnog ponašanja. Međutim navedena istraživanja provedena su uglavnom u kontekstu mješovitih modela emocionalne inteligencije. S obzirom na to i na činjenicu nedostatka sličnih istraživanja na uzorku ranih adolescenata, provedeno istraživanje emocionalne inteligencije temeljeno na modelu sposobnosti svakako je novitet u korpusu nalaza iz ovog područja. Također, različite sposobnosti emocionalne inteligencije u ovom su radu mjerene testovima učinka, kojima se nastoje umanjiti pristranosti karakteristične za često korištene mjere samoprocjena. U istraživanju je korišten i jedan od novije konstruiranih instrumenata, Test upravljanja emocijama.

Ciljevi istraživanja

Ovim istraživanjem željeli smo ispitati odnos različitih sposobnosti emocionalne inteligencije s varijablama agresivnosti i prosocijalnog ponašanja učenika rane adolescentske dobi te smo pretpostavili da mjere emocionalne inteligencije značajno doprinose objašnjenju tih kriterija.

Metodologija

Sudionici

Sudionici istraživanja bili su učenici šestih, sedmih i osmih razreda dviju osnovnih škola u Đakovu. Obuhvaćena su ukupno 23 razredna odjeljenja, a sudjelovali su samo učenici koji su za to imali pismeno odobrenje roditelja (80% od ukupnog broja učenika tih škola). Od ukupno 378 sudionika, 191 (50,5%) je muškog, a 187 (49,5%) ženskog spola, odnosno 120 (31,7%) je učenika šestog razreda, 108 (28,6%) učenika sedmog razreda i 150 (39,7%) učenika osmog razreda. Dob sudionika varira između 12 i 15 godina, a prosječna dob iznosi $M = 13,38$ ($SD = 0,989$).

Postupak

Provedeno istraživanje predstavlja treću točku mjerenja istraživanja „Razvoj EI u ranoj adolescenciji“ koje se provodi u sklopu projekta „Mjerenje latentnih psiholoških svojstava: dispozicije i procesi ličnosti“ koji je pokrenut na Odsjeku za Psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 23. svibnja do 6. lipnja 2012. godine, a provela ga je autorica ovog rada zajedno s još tri studentice psihologije. Postupak testiranja trajao je jedan školski sat, a proveden je grupno u svakom od 23 razreda (8 šestih, 7 sedmih i 8 osmih razreda). O učenicima koji nisu dobili suglasnost roditelja za vrijeme provođenja ispiti-

vanja brinuo/la se razrednik/ca. U svakom razredu istraživač se najprije predstavio i objasnio razlog dolaska. Učenicima su, nakon dolaska u razred i upoznavanja, podijeljene bijele naljepnice. Zamoljeni su da na njih napišu svoje ime i zalijepe naljepnice na gornji dio odjeće, a voditeljice istraživanja učinile su isto. Svrha tog postupka bilo je pospješivanje komunikacije voditeljice i pomoćnih voditeljica s učenicima i sprječavanje potencijalnih teškoća s disciplinom u razredu. Nakon toga učenicima je pročitana naglas opća uputa u kojoj je ukratko objašnjena svrha istraživanja i način provedbe testiranja te ih se nastojalo motivirati za sudjelovanje u ispitivanju. Naglašeno je da će se prikupljeni podaci koristiti isključivo za znanstvene analize te da će biti zaštićeni uz poštivanje strogih pravila profesionalne etike. Učenike se također zamolilo da upitnike rješavaju samostalno i iskreno. Nakon toga sudionici su upisali svoje opće podatke na prvu stranicu upitnika i započeli s ispunjavanjem. Primijenjeni su sljedeći instrumenti: Test upravljanja emocijama, Test analize emocija, Test opažanja emocionalnog sadržaja u slikama, Rosenbergova skala samopoštovanja, Upitnik vršnjačkih procjena emocionalne inteligencije, Upitnik empatije i Skala za procjenu agresivnosti i prosocijalnog ponašanja. U ovom radu analizirani su podaci prikupljeni primjenom testova emocionalne inteligencije i Skalom za procjenu agresivnosti i prosocijalnog ponašanja. Učenici su samostalno ispunjavali upitnike redosljedom kojim su bili posloženi u svesku (analogno poretku u rečenici u kojoj su nabrojani). Učenici su prije svakog dijela samostalno čitali uputu i nastavili s rješavanjem, a ukoliko su imali poteškoća ili pitanja, mogli su se obratiti istraživačicama.

Mjerni instrumenti

Test opažanja emocionalnog sadržaja u slikama (TOESS; Takšić, Arar i Molander, 2000).

TOESS je test koji ispituje individualne razlike na prvoj razini Mayer-Saloveyevog modela – sposobnost uočavanja, procjene i izražavanja emocija. Test se sastoji od 16 slika koje se procjenjuju na 20 deskriptora afektivnih stanja s obzirom na emocije koje izražavaju. Ispitanici procjenjuju stupanj prisutnosti pojedinog deskriptora (emocionalnog stanja) na slici na skali Likertova tipa od 0 (uopće nije prisutno) do 4 (u potpunosti je prisutno). Kod tog testa i svaka slika zasebno može biti test jer im je pouzdanost oko $\alpha = 0,80$ (Takšić, Mohorić i Munjas, 2006). Za potrebe ovog istraživanja odabrane su dvije slike od kojih se jedna odnosila primarno na pozitivan afekt, a druga primarno na negativan afekt. Za svakog sudionika izračunato je koliko se njegova procjena razlikuje od procjene eksperta na svakom deskriptoru afektivnog stanja, a zbroj svih razlika na obje slike predstavljao je ukupan rezultat. Budući da je veći rezultat označavao nižu sposobnost točnog prepoznavanja afektivnog stanja na slici, napravljena je transformacija rezultata

(rezultat je oduzet od 100) kako bi rezultati na toj varijabli bili lakše usporedivi s rezultatima ostalih varijabli. Nakon transformacije veći rezultat predstavlja i višu sposobnost točnog prepoznavanja afektivnog stanja na slici. Ukupna pouzdanost testa u ovom istraživanju izražena Cronbachovim koeficijentom iznosi $\alpha = 0,82$.

Test analize emocija (TAE; Kulenović, Balenović, Buško, 2000).

TAE je namijenjen procjeni dimenzije razumijevanja i analize emocija, što predstavlja treću razinu sposobnosti emocionalne inteligencije u modelu Mayera i Saloveya. Test se sastoji od 32 zadatka. U primijenjenoj verziji testa zadana je složena emocija te je zadatak sudionika odabrati jedan od pet ponuđenih odgovora, točnu mješavinu dviju emocija od kojih se ponuđena složena emocija sastoji. Ukupan rezultat predstavlja zbroj točnih odgovora. Veći rezultat predstavlja višu sposobnost razumijevanja i analize emocija. Pouzdanost testa izražena Cronbachovim koeficijentom iznosi $\alpha = 0,81$.

Test upravljanja emocijama (TUE; Babić Čikeš i Buško, 2010).

TUE je namijenjen ispitivanju sposobnosti upravljanja emocijama, a prvu njegovu verziju konstruirale su Babić i Buško (Babić, 2004). Test se sastoji od opisa zamišljenih situacija u kojima se javljaju različite emocije, a ispod opisa situacija navedene su četiri mogućnosti kako bi se osoba mogla ponašati u toj situaciji. Navedene mogućnosti razlikuju se po korisnosti za osobe u toj situaciji. Zadatak je sudionika da za svaku od mogućnosti na skali od 1 do 5 (1 = potpuno beskorisno, a 5 = jako korisno) procijeni koliko je ona korisna za osobu u toj situaciji. Ukupni rezultat predstavlja zbroj točnih procjena korisnosti svake navedene mogućnosti (kriterij točnosti odgovora je mišljenje stručnjaka) na način da je točnoj procjeni pridruženo dva boda, susjednoj procjeni jedan, a ostalima nula bodova (Babić, 2004). Veći rezultat predstavlja višu sposobnost upravljanja emocijama. Prvotna verzija testa sastojala se od 24 čestice (u šest situacija s po četiri mogućnosti), dok se primijenjena verzija sastoji od 52 čestice (u 13 situacija s po četiri mogućnosti). Pouzdanost testa u ovom istraživanju izražena Cronbachovim koeficijentom iznosi $\alpha = 0,77$.

Skala za procjenu agresivnosti i prosocijalnog ponašanja kod djece (Pros/Ag; Žužul, Keresteš, Vlahović-Štetić, 1990) prilagođena za djecu viših razreda osnovne škole.

Skala Pros/Ag namijenjena je ispitivanju prosocijalnog i agresivnog ponašanja djece predškolske dobi koju trebaju procjenjivati osobe koje ih dobro poznaju. Skala je prilagođena kako bi bila primjenjiva na uzorku u

ovom istraživanju. Od 20 čestica, od koliko se sastoji originalna skala, odabrano je 13 koje su primjerene dobi sudionika u ovom istraživanju, npr. *Posuđujem stvari drugima u razredu; Svađam se i vičem na druge učenike; Veselim se ukoliko netko u razredu dobije dobru ocjenu ili bude pohvaljen; Rugam se drugima.* Zadatak sudionika bio je procijeniti koliko se često se ponašaju na opisani način, i to na skali od 1 (nikad se tako ne ponašam) do 5 (uvijek se tako ponašam). Čestice čine dvije supskale, skalu agresivnog (koja se sastoji od 8 čestica) i skalu prosocijalnog ponašanja (koja se sastoji od 5 čestica). Veći rezultat na pojedinoj supskali ukazuje na više samoprocijenjeno agresivno, odnosno prosocijalno ponašanje. Pouzdanost supskale prosocijalnog ponašanja izražena Cronbachovim koeficijentom iznosi $\alpha = 0,69$, a pouzdanost supskale agresivnog ponašanja $\alpha = 0,76$.

Obrada rezultata

Predviđanje agresivnog ponašanja na temelju mjera emocionalne inteligencije

Pretpostavljalo se da će mjere emocionalne inteligencije biti značajni prediktori agresivnog ponašanja sudionika. Kako bi se provjerila navedena hipoteza, izračunate su korelacije agresivnog ponašanja i mjera emocionalne inteligencije te je provedena hijerarhijska regresijska analiza, uz kontroliranje varijabli spola i dobi. Rezultati su prikazani u tablici 1.

Kao što se može vidjeti, agresivno ponašanje statistički značajno negativno korelira s Testom upravljanja emocijama (TUE), međutim korelacija je vrlo niska. Suprotno očekivanjima, nije utvrđena značajna korelacija između agresivnog ponašanja i Testa opažanja emocionalnog sadržaja u slikama

Tablica 1. Rezultati korelacijske i višestruke hijerarhijske regresijske analize za kriterij agresivno ponašanje

	<i>Prediktori</i>	<i>r</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Model 1	Spol		-,298***	-6,03	,000
	Dob		-,035	-0,71	,480
			$R = 0,297$	$R^2 = 0,088$	$F = 18,20***$
Model 2	Spol		-,282***	-5,51	,000
	Dob		-,030	-0,59	,556
	TOESS	-,021	,007	0,14	,890
	TAE	-,062	-,017	-0,34	,733
	TUE	-,127*	-,063	-1,24	,214
			$R = 0,304$	$R^2 = 0,093$	$F = 7,59***$

Legenda: * $p < ,05$; *** $p < ,001$; TOESS – Test opažanja emocionalnog sadržaja u slikama; TAE – Test analize emocija; TUE – Test upravljanja emocijama

ma (TOESS) te Testa analize emocija (TAE). U prvom koraku hijerarhijske regresijske analize značajnim prediktorom pokazao se spol, odnosno dječaci postižu više rezultate u mjeri agresivnog ponašanja u odnosu na djevojke. Sociodemografske varijable objasnile su 8,8% varijance. Uvođenjem mjera emocionalne inteligencije u analizu u drugom koraku postotak objašnjene varijance neznatno se povećao, na 9,3%, pri čemu se nijedna mjera emocionalne inteligencije nije pokazala statistički značajnim prediktorom agresivnog ponašanja. Dodatnim analizama utvrđeno je da Test upravljanja emocijama (TUE), kada se uvrsti kao prediktor agresivnog ponašanja bez kontroliranja varijabli spola i dobi, jest značajan negativan prediktor na razini rizika od 5% ($\beta = -,127$). No uključivanjem varijable spola, koja je značajan negativan prediktor, u idućem koraku Test upravljanja emocijama (TUE) prestaje biti značajan prediktor agresivnog ponašanja. Ti rezultati sugeriraju da varijabla spola moderira odnos mjere emocionalne inteligencije TUE i agresivnog ponašanja. Na uzorku mladića Test upravljanja emocijama (TUE) jest značajan negativan prediktor agresivnog ponašanja na razini rizika od 5% ($\beta = -,148$) što ukazuje na to da mladići koji postižu više rezultate na mjeri emocionalne inteligencije TUE postižu niže rezultate na mjeri agresivnog ponašanja.

Predviđanje prosocijalnog ponašanja na temelju mjera emocionalne inteligencije

Prethodno opisani postupak proveden je i za varijablu prosocijalno ponašanje, a rezultati su prikazani u tablici 2.

Slično rezultatima za agresivno ponašanje, i za prosocijalno ponašanje utvrđena je značajna povezanost samo s jednom od tri mjere emocionalne inteligencije, odnosno s Testom upravljanja emocijama (TUE). Koeficijent

Tablica 2. Rezultati korelacijske i višestruke hijerarhijske regresijske analize za kriterij prosocijalno ponašanje

	<i>Prediktori</i>	<i>r</i>	<i>β</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Model 1	spol		,160**	3,12	,002
	dob		-,020	-0,39	,691
	<i>R</i> = 0,162		<i>R</i> ² = 0,026	<i>F</i> = 5,08**	
Model 2	spol		,124*	2,38	,018
	dob		-,033	-0,64	,523
	TOESS	-,060	-,082	-1,61	,107
	TAE	,058	,039	0,76	,448
	TUE	,190**	,165**	3,18	,002
<i>R</i> = 0,244		<i>R</i> ² = 0,060	<i>F</i> = 4,71***		

Legenda. * $p < ,05$; ** $p < ,01$; *** $p < ,001$; TOESS – Test opažanja emocionalnog sadržaja u slikama; TAE – Test analize emocija; TUE – Test upravljanja emocijama

korelacije skroman je i očekivanog, pozitivnog smjera. U prvom koraku hijerarhijske regresijske analize, u kojoj su također kontrolirani spol i dob, prediktorske varijable spol i dob objasnile su 2,6% varijance kriterija. Spol je statistički značajan prediktor, odnosno djevojčice postižu značajno više rezultate na mjeri prosocijalnog ponašanja u odnosu na dječake. Uvođenjem mjera emocionalne inteligencije u analizu u drugom koraku postotak objašnjene varijance povećao se i iznosi 6%. Suprotno očekivanjima, ali u skladu s rezultatima korelacijske analize, samo se jedna mjera emocionalne inteligencije pokazala statistički značajnim prediktorom prosocijalnog ponašanja. Test upravljanja emocijama (TUE) statistički je značajan pozitivan prediktor prosocijalnog ponašanja, što ukazuje na to da adolescenti koji postižu više rezultate na Testu upravljanja emocijama postižu i više rezultate u mjeri prosocijalnog ponašanja.

Rasprava

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos različitih sposobnosti emocionalne inteligencije s varijablama agresivnosti i prosocijalnog ponašanja kod učenika rane adolescentske dobi, točnije učenika šestih, sedmih i osmih razreda osnovne škole.

U okviru prvog problema ispitan je odnos agresivnog ponašanja i različitih mjera emocionalne inteligencije, odnosno različitih aspekata (faceta) emocionalne inteligencije. Emocionalna inteligencija trebala bi se manifestirati u predikciji agresivnog ponašanja jer bi emocionalno kompetentna djeca trebala upravljati svojim postupcima, mislima i osjećajima na prilagođen i fleksibilan način u konfliktnim situacijama. Također, utvrđeno je da identificiranje, razumijevanje i reguliranje svojih osjećaja za posljedicu ima smanjenu razinu raznih problematičnih ponašanja, pa tako i agresivnog (Mayer i sur., 2004).

Dobiveni rezultati pokazuju da samo jedna mjera emocionalne inteligencije, test TUE kojim se mjeri sposobnost upravljanja emocijama, statistički značajno negativno korelira s agresivnim ponašanjem. No korelacija je niska. Dakle adolescenti koji postižu niže rezultate na Testu upravljanja emocijama (TUE), odnosno koji lošije upravljaju svojim emocijama, manifestiraju više agresivnog ponašanja. Suprotno očekivanjima, na cjelokupnom uzorku nijedna od mjera emocionalne inteligencije nije se pokazala značajnim prediktorom agresivnog ponašanja, a čitav skup prediktora objašnjava samo 9,3% varijance ukupne agresivnosti. Dodatnim analizama utvrđeno je da spol moderira odnos Testa upravljanja emocijama (TUE) i agresivnog ponašanja, što objašnjava zašto se mjera emocionalne inteligencije TUE uz kontroliranje varijable spola nije pokazala značajnim prediktorom agresivnog ponašanja. Na uzorku mladića Test upravljanja emocijama (TUE) statistički je značajan negativan prediktor agresivnog ponašanja, što sugerira da

mladići koji lošije upravljaju svojim emocijama iskazuju više agresivnog ponašanja.

Iako dobiveni rezultati u okviru prvog problema upućuju na određeni značaj Testa upravljanja emocijama u predikciji agresivnog ponašanja, oni nisu u potpunosti u skladu s ranijim istraživanjima prema kojima emocionalna regulacija značajno predviđa agresivno ponašanje (McLaughlin i sur., 2011), a to je moguće iz nekoliko razloga. Pregledom čestica na toj skali vidljivo je da se gotovo sve odnose na direktne oblike agresivnosti izražene fizički ili verbalno, što se može vidjeti iz sljedećih čestica: *Svađam se i vičem na druge učenike; Želim li doći do nečega, guram one koji mi smetaju; Ako me netko izazove, potučem se; Uništavam stvari oko sebe; Rugam se drugima.* Moguće je da je ovom skalom obuhvaćen samo navedeni oblik agresivnog ponašanja, a da je emocionalna inteligencija povezana i s nekim drugim oblicima agresivnosti, kao što je indirektna agresivnost koja podrazumijeva socijalno manipulativna ponašanja kao što su ogovaranje, odavanje tajni, ignoriranje itd. (Björqvist, Lagerspetz i Kaukiainen, 1992). Korištenjem neke druge skale za procjenu i ovog oblika agresivnog ponašanja dobiveni rezultati možda bi bili drukčiji, pogotovo zato što je poznato da u školskoj dobi prevladava upravo indirektna agresivnost (Keresteš, 2002). Također, moguće je da su sudionici davali socijalno poželjne odgovore na istoj skali ili je moguće da imaju poteškoće pri opažanju i izvještavanju o vlastitom ponašanju te je upitno koliko je metoda samoprocjene prikladna za procjenu agresivnog ponašanja. U istraživanje se trebalo uključiti i druge mjere agresivnog ponašanja, kao što su procjene osoba koje dobro poznaju učenike, primjerice vršnjaci, roditelji ili profesori, pa bi takva kombinacija različitih načina procjenjivanja bila pouzdanija. Neki pak autori navode kako je za procjenu različitih antisocijalnih ponašanja najprikladnije koristiti procjene vršnjaka (Sternberg, Lamb, Guterman i Abbott, 2006; prema Van de Schoot, Van der Velden, Bloom i Brugman, 2010) budući da djetetova socijalna ponašanja, uključujući i agresivno, u najvećoj mjeri dolaze do izražaja upravo u interakcijama s vršnjacima (Keresteš, 2006). Neznačajan doprinos ostalih varijabli emocionalne inteligencije objašnjenju agresivnog ponašanja također nije očekivan, no takav rezultat vjerojatno je posljedica prethodno objašnjenih okolnosti provedenog istraživanja. Osim toga, moguće je da ponašanje djece (pa i agresivno) u ovoj dobi ne odražava sposobnosti pojedinca, odnosno njegove potencijale (koje smo mi mjerili našim upitnicima), nego neke druge faktore, kao što su naprimjer emocionalnost ili različiti kontekstualni faktori. To znači da do agresivnog postupka nekog djeteta ne dovodi njegovo znanje o tome kako bi se trebalo ponašati, nego naprimjer njegovi burni osjećaji ili vršnjački utjecaj. Prilikom tumačenja ovih rezultata svakako u obzir treba uzeti i da 20% djece nije dobilo roditeljsku suglasnost za sudjelovanje u istraživanju. U slučaju da su ta djeca izraženijeg agresivnog ponašanja ili niže emocionalne inteligencije, njihov izostanak iz uzorka umanjuje stvarnu povezanost među ovim varijablama. No s obzirom da podacima o tom dijelu

učenika ne baratamo, ovo je samo jedna od hipoteza.

Također je provjeren odnos emocionalne inteligencije i prosocijalnog ponašanja. Razvoj prosocijalnog ponašanja i povećanje njegove učestalosti s dobi usko je povezano s dječjim emocionalnim razvojem, a posebno s razvojem empatije (Eisenberg i Mussen, 1989; Raboteg-Šarić, 1995). S obzirom da se empatija smatra vrlo važnom komponentom emocionalne inteligencije te se čini da ona motivira pozitivna ponašanja kao što su pomaganje i razumijevanje (Mayer i Salovey, 1997; Schutte i sur., 2001), za pretpostaviti je da će emocionalna inteligencija imati značajan doprinos u objašnjenju ukupnog prosocijalnog ponašanja. Također, rezultati nekih istraživanja pokazuju da su sklonost pomaganju i prosocijalne vještine povezane s boljom socijalnom prilagodbom i većom emocionalnom stabilnošću (Eisenberg i Mussen, 1989). Rezultati ovog istraživanja pokazuju da je samo jedna mjera emocionalne inteligencije statistički značajno pozitivno povezana s prosocijalnim ponašanjem, a to je Test upravljanja emocijama (TUE). Dakle adolescenti koji postižu više rezultate na testu TUE, odnosno koji bolje upravljaju svojim emocijama, iskazuju i više prosocijalnog ponašanja. Hijerarhijskom regresijskom analizom utvrđeno je kako čitav skup prediktora objašnjava 6% varijance ukupnog prosocijalnog ponašanja. U skladu s korelacijskom analizom, statistički značajnim prediktorom pokazala se samo mjera emocionalne inteligencije TUE. Rezultati sugeriraju da sposobnost upravljanja emocijama značajno pridonosi objašnjenju ukupnog prosocijalnog ponašanja. Na temelju tih rezultata druga hipoteza u provedenom istraživanju može se smatrati djelomično potvrđenom.

Rezultati nisu u potpunosti potvrdili drugu hipotezu, a razlog tomu može biti nešto niža pouzdanost skale prosocijalnog ponašanja koja iznosi $\alpha = 0,69$ te mogući socijalno poželjni odgovori sudionika. Suprotno očekivanjima postavljenim u ovom istraživanju, Test opažanja emocionalnog sadržaja u slikama (TOESS) i Test analize emocija (TAE) nisu se pokazali značajnim prediktorima prosocijalnog ponašanja. No ti rezultati ne iznenađuju budući da navedeni testovi ispituju prvu i treću razinu sposobnosti emocionalne inteligencije u modelu Mayera i Saloveya (1997), a prijašnja istraživanja povezanosti emocionalne inteligencije i prosocijalnog ponašanja uglavnom su se usmjeravala na četvrtu i najsloženiju razinu sposobnosti emocionalne inteligencije, na sposobnost regulacije ili upravljanja emocijama (Lopes, Salovey, Beers i Cote, 2005; Rydell, Berlin i Bohlin, 2003). Naime upravo se sposobnost regulacije emocija smatra ključnom za emocionalnu inteligenciju (Salovey, Mayer i Caruso, 2002) i najvažnijom sposobnošću emocionalne inteligencije za socijalno funkcioniranje i socijalne interakcije budući da regulacija emocija izravno utječe na emocionalno izražavanje i ponašanje. Nasuprot tomu, sposobnosti uočavanja i razumijevanja emocija neizravno utječu na socijalno funkcioniranje tako što olakšavaju interpretaciju unutarnjih i socijalnih znakova i time usmjeravaju samoregulaciju i socijalno ponašanje (Lopes, Salovey, Beers i Cote, 2005). Iz tog razloga pri proučavanju odnosa

emocionalne inteligencije i prosocijalnog ponašanja istraživači ističu važnost regulacije emocija. U provedenom istraživanju potvrđeno je da sposobnost regulacije emocija ima značajan doprinos u objašnjenju prosocijalnog ponašanja.

U budućim istraživanjima bilo bi preporučljivo koristiti se drugim skalama agresivnog i prosocijalnog ponašanja koje imaju višu pouzdanost. Zatimbi bilo korisno uključiti i vršnjačke procjene agresivnog i prosocijalnog ponašanja, čime bi se izbjegli nedostaci samoprocjena. Moguće je da bi tada neke od mjera emocionalne inteligencije bile značajni prediktori agresivnog ponašanja. Također, bilo bi preporučljivo koristiti sa skalama agresivnog ponašanja u kojima se procjenjuju različiti oblici agresivnosti. Kao što je već spomenuto, valjalo bi obuhvatiti i indirektnu agresivnost budući da ona predstavlja važan aspekt agresivnosti, osobito u školskoj dobi i adolescenciji te kod pripadnica ženskog spola. Time bi se dobili detaljniji rezultati i bolji uvid u odnos emocionalne inteligencije i različitih oblika agresivnog ponašanja. Moguće je da bi mjere emocionalne inteligencije imale značajan doprinos u objašnjenju indirektnog oblika agresivnosti. Također bi bilo korisno u istraživanje uvesti još neke varijable za koje se pretpostavlja da bi mogle moderirati povezanost emocionalne inteligencije i prosocijalnog i agresivnog ponašanja, kao što je empatija.

Zaključak

Provedenim istraživanjem ispitana je mogućnost predviđanja agresivnog ponašanja na temelju mjera emocionalne inteligencije na uzorku ranih adolescenata te je utvrđeno da nijedna od tri mjere emocionalne inteligencije nije statistički značajan prediktor agresivnog ponašanja. Međutim na uzorku mladića sposobnost upravljanja emocijama pokazala se kao statistički značajan negativan prediktor agresivnog ponašanja. Ispitana je i mogućnost predviđanja prosocijalnog ponašanja na temelju mjera emocionalne inteligencije te je utvrđeno da je sposobnost upravljanja emocijama statistički značajan pozitivan prediktor prosocijalnog ponašanja i mladića i djevojaka.

Literatura

1. Babić, A. (2004). *Emocionalna inteligencija i neki pokazatelji prilagodbe učenika rane adolescentne dobi*. Diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.
2. Babić Čikeš, A. i Buško, V. (2010). *Test upravljanja emocijama*. Rukopis. Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

3. Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*, 18, 13-25.
4. Björqvist, K., Lagerspetz, K. M. J. & Kaukiainen, A. (1992). Do girls manipulate and boys fight? Developmental trends regarding direct and indirect aggression. *Aggressive Behaviour*, 18, 117-127.
5. Bohnert, A. M., Crnic, K. A. & Lim, K. G. (2003). Emotional competence and aggressive behavior in school-age children. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 31(1), 79-91.
6. Brackett, M. A. & Salovey, P. (2006). Measuring emotional intelligence with the Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT). *Psicothema*, 18, 34-41.
7. Ciarrochi, J., Chan, A. Y. C. & Bajgar, J. (2001). Measuring emotional intelligence in adolescents. *Personality and Individual Differences*, 31(7), 1105-1119.
8. Eisenberg, N. & Mussen, P. H. (1989). *The Roots of Prosocial Behavior in Children*. Cambridge University Press
9. Fernandez-Barrocal, P., Alcaide, R., Extremera, N. & Pizarro, D. (2006). The Role of Emotional Intelligence in Anxiety and Depression among Adolescents. *Individual Differences Research*, 4(1), 16-27.
10. Fox, S. & Spector, P. E. (2000). Relations of emotional intelligence, practical intelligence, general intelligence, and trait affectivity with interview outcomes: it's not all just 'G'. *Journal of Organizational Behavior*, 21(2), 203-220.
11. Goleman, D. (1997). *Emocionalna inteligencija – zašto je važnija od kvocijenta inteligencije?*. Mozaik knjiga, Zagreb
12. Hubbard, J. A. & Coie, J. D. (1994). Emotional correlates of social competence in children's peer relationships. *Merrill-Palmer Quarterly*, 40(1), 1-20.
13. Keresteš, G. (2006). Mjerenje agresivnog i prosocijalnog ponašanja školske djece: Usporedba procjena različitih procjenjivača. *Društvena Istraživanja Zagreb*, 15, 241-264.
14. Keresteš, G. (2002). *Dječje agresivno i prosocijalno ponašanje u kontekstu rata*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
15. Kulenović, A., Balenović, T. i Buško, V. (2000). Test analize emocija: jedan pokušaj objektivnog mjerenja sposobnosti emocionalne inteligencije. *Suvremena psihologija*, 3(1-2), 27-48.
16. Lopes, P.-N., Salovey, P., Beers, M. & Cote, S. (2005). Emotion Regulation Abilities and the Quality of Social Interaction. *Emotion*, 5(1), 113-118.
17. Lopes, P. N., Brackett, M. A., Nezlek, J. B., Schütz, A., Sellin, I. & Salovey, P. (2004). Emotional Intelligence and Social Interaction. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(8), 1018-1034.

18. Lopes, P. N., Salovey, P. & Straus, R. (2003). Emotional intelligence, personality, and the perceived quality of social relationships. *Personality and Individual Differences*, 35, 641-658.
19. Luebbers, S., Downey, L. A. & Stough, C. (2007). The development of an adolescent measure of EI. *Personality and Individual Differences*, 42, 999-1009.
20. Mayer, J. D., Salovey, P. & Caruso, D. R. (2004). Emotional intelligence: theory, findings, and implications. *Psychological Inquiry*, 15, 197-215.
21. Mayer, J. D., Salovey, P. & Caruso, D. R. (2000a). Models of emotional intelligence. U: R. J. Sternberg (ur.), *Handbook of Intelligence* (str. 396-420). Cambridge, England: Cambridge University Press.
22. Mayer, J. D., Salovey, P. & Caruso, D. R. (2000b). Emotional intelligence as zeitgeist, personality, and as mental ability. U: R. Bar-On i J. D. A. Parker (ur.) *The handbook of emotional intelligence* (str. 92-117). New York: Jossey-Bass, Inc.
23. Mayer, J. D. & Salovey, P. (1997.), Što je emocionalna inteligencija? U: P. Salovey i D. J. Sluyter (ur.), *Emocionalni razvoj i emocionalna inteligencija, pedagoške implikacije* (str. 19-54). Zagreb: Educa.
24. Mayer, J. D., Di Paulo, M. & Salovey, P. (1990). Perceiving affective content in ambiguous visual stimuli: a component of emotional intelligence. *Journal of personality assessment*, 54, 772-781.
25. McLaughlin, K. A., Hatzenbuehler, M. L., Mennin, D. S. & Nolen-Hoeksema, S. (2011). Emotion dysregulation and adolescent psychopathology: A prospective study. *Behaviour Research and Therapy*, 49, 544-554.
26. Petrides, K. V., Sangareau, Y., Furnham, A. & Frederickson, N. (2006). Trait Emotional Intelligence and Children's Peer Relations at School. *Social Development*, 15(3), 537-547.
27. Petrides, K. V., Frederickson, N. & Furnham, A. (2004). The role of trait emotional intelligence in academic performance and deviant behavior at school. *Personality and Individual Differences*, 36, 277-293.
28. Raboteg-Šarić, Z. (1995). *Psihologija altruizma*. Zagreb: Alinea.
29. Roberts, R. D., Matthews, G. & Zeidner, M. (2001). Does Emotional Intelligence Meet Traditional Standards for an Intelligence? Some New Data and Conclusions, *Emotion*, 1(3), 196-231.
30. Rydell, A. M., Berlin, L. & Bohlin, G. (2003). Emotionality, Emotion Regulation, and Adaptation Among 5- to 8-Year-Old Children. *Emotion*, 3(1), 30-47.
31. Salovey, P., Mayer, J. D. & Caruso, D. (2002). The positive psychology of emotional intelligence. U: C. R. Snyder & S. J. Lopez (ur.), *Handbook of positive psychology* (str. 159-171). New York: Oxford University Press

32. Schutte, N. S., Malouff, J. M., Coston, T. D., Greeson, C., Jedlicka, C., Rhodes, E. & Wendorf, G. (2001). Emotional Intelligence and Interpersonal Relations. *The Journal of Social Psychology, 141*(4), 523-536.
33. Southam-Gerow, M. A. & Kendall, P. C. (2000). A Preliminary Study of the Emotion Understanding of Youths Referred for Treatment of Anxiety Disorders. *Journal of Clinical Child Psychology, 29*(3), 319-327
34. Spinard, T. L., Eisenberg, N., Cumberland, A., Fabes, R. A., Valiente, C., Shepard, S. A. & sur. (2006). Relation of emotionrelated regulation to childrens social competence: a longitudinal study. *Emotion, 6*(3), 498-510.
35. Takšić, V., Mohorić, T. i Munjas, R. (2006). Emocionalna inteligencija: teorija, operacionalizacija, primjena i povezanost s pozitivnom psihologijom. *Društvena istraživanja, 15*, 4-5 (84-85), 729-752.
36. Takšić, V., Arar, L.J. & Molander, B. (2000). Measuring emotional intelligence: Perception of affective content in art. *Studia Psychologica, 46*(3), 195-202.
37. Trinidad, D. R., Ungar, J. B., Chou, C. P. & Johnson, C. A. (2004). The protective association of emotional intelligence with psychosocial smoking risk factors for adolescents. *Personality and Individual Differences, 36*, 945-954.
38. Trinidad, D. R. & Johnson, C. A.(2000). The association between emotional intelligence and early adolescent tobacco and alcohol use. *Personality and Individual Differences, 32*, 95-105.
39. van de Schoot, R., van der Velden, F., Bloom, J. & Brugman, D. (2010). Can at-risk young adolescents be popular and anti-social? Sociometric status group, anti-social behaviour, gender and ethnic background. *Journal of Adolescence, 33*, 583-592
40. Xie, H., Cairns, R. B. & Cairns, B. D. (2002). The development of social aggression and physical aggression: A narrative analysis of interpersonal conflicts. *Aggressive Behavior, 28*(5), 341-355.
41. Žužul M., Keresteš G., Vlahović-Štetić V. (1990). Skala za procjenu dječjeg agresivnog i prosocijalnog ponašanja, *Primijenjena psihologija, 11*, 77-86.

Emotional intelligence abilities as predictors of prosocial and aggressive behaviour of early adolescent students

Abstract: In the last twenty years a large number of empirical evidence on the importance of emotional intelligence in the prediction of various aspects of social functioning was collected. However, despite the interest of professionals who deal with children and adolescents in this construct, the majority of studies were conducted on students and adults samples. This particularly applies for the study of emotional intelligence in the context of the ability model, one of the two dominant approaches in the study of emotional intelligence. In this research we wanted to examine relationship between different emotional intelligence abilities, operationalized according to the model of Mayer and Salovey (1997) and measured with performance tests, with the variables of aggression and prosocial behavior among early adolescent students. We hypothesized that the measures of emotional intelligence would have a significant contribution to the explanation of aggressive and prosocial behavior. The study included 378 students in the higher grades of elementary school with a mean age of 13.38 years. Emotional intelligence abilities were estimated with three tests: Perception of affective content in art test (TOESS), Emotion analysis test (TAE) and Emotion management test (TUE). Participants also completed adapted version of PROS/AG scale. Emotion management test proved to be statistically significant negative predictor of aggressive behavior in boys and statistically significant positive predictor of prosocial behaviour in boys and girls. The other two tests of emotional intelligence are not proved to be significant predictors of aggressive and prosocial behavior of participants. These results partially confirm the role of emotional intelligence in the prediction of aggressive and prosocial behavior, and some shortfalls of this study suggest that this role could be even more significant.

Keywords: emotionalintelligence, aggressiveandprosocialbehaviour, adolescents

Emotionale Intelligenz sowie aggressives und prosoziales Verhalten jüngerer Adoleszenten

Zusammenfassung: In den letzten zwanzig Jahren wurde eine große Anzahl empirischer Belege über die Bedeutung der emotionalen Intelligenz bei der Vorhersage verschiedener Aspekte der sozialen Funktionsfähigkeit gesammelt. Doch trotz des Interesses von Fachleuten an diesem Konstrukt – Fachleuten, die sich vorwiegend mit Kindern und Jugendlichen beschäftigen – werden in den meisten Studien Studenten und Erwachsene als Testpersonen eingesetzt. Dies gilt insbesondere für die Erforschung der emotionalen Intelligenz in Verbindung mit dem Fähigkeitsmodell, einem der beiden dominanten Verfahren bei der Untersuchung der emotionalen Intelligenz.

In unserer Forschungsarbeit untersuchen wir die Beziehung zwischen verschiedenen Fähigkeiten der emotionalen Intelligenz, die nach Mayers und Saloveys Modell (1997) operationalisiert und anhand Leistungstests gemessen wurden und Variablen für Aggressivität und prosoziales Verhalten von jüngeren Adoleszenten beinhalten. An der Studie nahmen 378 Schüler in einem Durchschnittsalter von 13,38 Jahren

teil. Die Fähigkeiten im Rahmen der emotionalen Intelligenz wurden mithilfe folgender Tests gewertet: Test für die Wahrnehmung emotionaler Inhalte in Bildern (auf Kroatisch kurz TOESS), Test für die Gefühlsanalyse (kroat. TAE) und dem Test für die Affektregulation (TUE); während prosoziales und aggressives Verhalten anhand einer modifizierten Version der Skala zur Bewertung von Aggression und prosozialem Verhalten bei Kindern (kroat. PROS/AG) ausgewertet wurden. Der Test für die Affektregulation erwies sich als statistisch signifikanter negativer Prädiktor für aggressives Verhalten bei Jungen und als statistisch signifikanter positiver Prädiktor für prosoziales Verhalten bei Jungen und Mädchen. Die anderen beiden Tests zur Erforschung der emotionalen Intelligenz ergaben keine signifikanten Prädiktoren für aggressives und prosoziales Verhalten der Teilnehmer. Diese Ergebnisse bestätigen zum Teil die Rolle der emotionalen Intelligenz bei der Vorhersage aggressiven und prosozialen Verhaltens, während manche Mängel dieser Studie darauf hinweisen, dass sie sogar eine weitaus bedeutendere Rolle spielen könnte.

Schlüsselwörter: Emotionale Intelligenz, aggressive und prosoziale Verhalten, Adoleszenten